

Nr 10.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om skydd för väljarbeteckning vid kommunala val.

Uti en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 53, av herrar *Gustafsson* i Borås och *Mosesson*, hemställes, »att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa, att frågan om skydd för väljarbeteckning vid andra val än val till andra kammaren måtte för utredning och uppgörande av förslag överlämnas åt 1950 års folkomröstnings- och valsätsutredning».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser om skydd för väljarbeteckning vid val till riksdagens andra kammare innebära i korthet följande. Ett parti med minst ett tusen röstberättigade medlemmar kan erhålla registrering av ett partinamn. Registreringen äger rum i justitiedepartementet och avgöres av departementschefen i närvaro av tre riksbanks- och tre riksgäldsfullmäktige. För varje valkrets kan sedan det registrerade partiet anmäla minst 5 högst 15 valbara personer. Partier som på detta vis anmält kandidater kunna dessutom anmäla kartellbeteckning för samverkan mellan två eller flera partier. Sådan anmälan sker hos Konungens befallningshavande. De sålunda registrerade väljarbeteckningarna äro sedan vid sammanräkningsförfarandet på så sätt skyddade mot ett illojalt utnyttjande att på valsedel, på vilken partibeteckning är utsatt men som ej upptager någon av partiets anmälda kandidater som första namn, samtliga namn betraktas som obefintliga.

I samband med antagandet år 1935 av denna lagstiftning om skydd för väljarbeteckning vid andrakammarval berördes även den i nu förevarande motion väckta frågan om skydd för väljarbeteckningar vid kommunala val. Föredragande departementschefen framhöll härom i propositionen (nr 139) till 1935 års riksdag med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen, att starka skäl talade för att skydd bereddades för väljarbeteckning även vid andra val än andrakammarval, åtminstone vid landstingsmannaval och — de då ännu bestående — valen av elektor för utseende av första kammarens ledamöter. Härvidlag mötte dock större svårigheter än med avseende å andrakammarvalen. Departementschefen framhöll vidare att frågan om och på vad sätt skydd för väljarbeteckning vid andra val än andrakammarval borde införas icke torde kunna besvaras utan särskild utredning. Den på framställning av riksdagen verkställda utredningen hade emellertid endast avsett valen till andra kammaren.

Bihang till riksdagens protokoll 1951. 5 saml. 2 avd. Nr 10—11.

Konstitutionsutskottet anslöt sig, i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 11), till departementschefens uttalande i förevarande del.

Frågan om skydd för väljarbeteckningar vid kommunala val har härefter ej varit föremål för behandling inom riksdagen förrän genom den nu förevarande motionen. Detta förhållande visar enligt utskottets mening, att något verkligt behov av lagstiftning i ämnet ej förelegat. Genom lagstiftningen till skydd för väljarbeteckning vid andrakammarval ha möjligheterna till ett illojalt utnyttjande av sådana beteckningar vid kommunala val i stor utsträckning försvunnit. De partibeteckningar, som komma till användning vid andrakammarvalen, ha nämligen så befästs i det allmänna medvetandet, att ett parti näppeligen skulle gagnas av att vid kommunala val använda ett annat partis beteckning. Erfarenheten visar också, att illojalt utnyttjande av partibeteckningar vid kommunala val under senare år sällan förekommit. Det är vidare enligt utskottets uppfattning otvivelaktigt, att ordningen för registrering av partibeteckning och därtill anknuten anmälan av kandidater vid kommunala val skulle bli väsentligen mera komplicerad än den för andrakammarvalen gällande. Med hänsyn härtill och då officiella valförberedelser enligt utskottets uppfattning böra begränsas till det minsta möjliga, får utskottet avstyrka en utredning i motionens syfte. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1951.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson*, Elmgren*, Herlitz, Lindén, Gustav Emil Andersson*, Sandberg, Damström, Arrhén och Weiland*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, von Friesen, Fast*, Pettersson i Norregård, Norén, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö, Olsson i Mora och Braconier.

* Ej närvarande vid justeringen.